

Discussie van start

BLIJ MET EEN BASISINKOMEN?

Een basisinkomen maakt mensen lui en het is onbetaalbaar, zeggen de tegenstanders. Het maakt mensen gelukkiger, gezonder en ondernemender en kan zo juist geld besparen, menen voorstanders. De sector Uitkeringsgerechtigden start de discussie binnen de FNV. Een voorzetje.

TEKST EVA PRINS BEELD HOLLANDSE HOOGTE

‘Ons land heeft een obsessie met betaald werk. Ook de vakbond’, zegt Rutger Bregman in het vorige nummer van het FNV Magazine. Met zijn boek *Gratis geld voor iedereen*, wakkerde Bregman de discussie over het basisinkomen weer aan. Volgens hem moeten we af van het dogma dat je moet werken voor je geld. ‘Veel van het betaalde werk is overbodig, terwijl we juist behoefte hebben aan onbetaald werk, zoals het opvoeden van onze kinderen en zorgen voor onze ouders.’

KRAAKT

De koppeling tussen werk en geld leidt bovendien tot ‘een vernederende controlestaat’ voor degenen zonder betaald werk. Zij worden weggezet als ‘nietsnutten’ die hun hand op houden en hebben, als ze een uitkering krijgen, te maken met een waslijst verplichtingen en restricties.

En het systeem kraakt in zijn voegen. Door voortschrijden-

de automatisering (de robots komen!) is er op termijn geen betaald werk voor iedereen. Honderdduizenden werklozen staan nu al aan de kant, terwijl veel werkenden bezwijken onder de hoge werkdruk. Tegelijkertijd worden vaste banen vervangen door flexibele of mensen worden, al dan niet gedwongen, zzp-er. Hierdoor

'Het basisinkomen zet ons aan het denken over een andere manier om onze maatschappij in te richten'

– nog versterkt door de vergrijzing – komt er via arbeid steeds minder belasting binnen om de sociale zekerheid en de zorg overeind te houden. Dus moeten mensen weer meer voor elkaar gaan zorgen (de participatiesamenleving!), maar hoe combineer je meer mantelzorg met (het zoeken naar) die veeleisende betaalde baan?

BUFFER

'Het basisinkomen zet ons aan het denken over een andere manier om onze maatschappij en economie in te richten', zegt Mirjam van Dalen (52), kaderlid van FNV Uitkeringsgerechtigden in de regio Noord en voorstander van een basisinkomen. Van Dalen werkte als vertaler Engels Nederlands tot ze in 2009 werd ontslagen. Nu is ze een zogenaamde nugger: een

werkzoekende zonder uitkering. Maar al is haar portemonnee niet gevuld, haar dagen zijn dat wel. Voor de FNV is ze onder andere re-integratieconsulent, werkzoekendenbegeleider en loopbaanadviseur. Daarnaast is ze voor Humanitas taalmaatje en voor Natuurmonumenten werkt ze als wijknatuurgids en medewerker in een plukbos. Allemaal onbetaald. 'Met een basisinkomen zou het voelen of daar een beetje financiën tegenover staan', zegt ze. Het zou bovendien voor haar de druk wegnemen om ook betaald werk te vinden. 'Je hebt dan een buffer om op terug te vallen.'

PRIKKEL

Met al haar onbetaalde werk, logenstrafte Van Dalen het veelgehoorde tegenargument dat je van een basisinkomen lui zou worden. 'Mensen die niet(s) willen, heb je in elk systeem', zegt ze. 'Maar kijk naar het leger vrijwilligers: mensen willen graag werken, zelfs als ze er niet voor worden betaald.' Bovendien: het basisinkomen zal altijd een minimum zijn, dus de financiële prikkel om betaald werk te doen, blijft bestaan.

Voor uitkeringsgerechtigden is dat nu anders: bijverdiene mag niet, of soms wel, maar dan loont het niet. Van die beperking zijn zij met een basisinkomen verlost, net als van sollicitatieplicht, controles, verplichte re-integratie etc. Dat scheelt een hoop frustratie én een hoop geld.

ONBETAALBAAR?

De econoom Marcel Canoy berekende voor het VPRO-programma Tegenlicht dat het afschaffen van alle uitkeringen, toeslagen, aftrekposten, uitvoeringskosten en beurzen 125 miljard oplevert. Uitgaande van een basisinkomen van

760 euro netto per maand, kost invoering van het basisinkomen volgens hem naar schatting 155 miljard per jaar. Blijft dus over: een gat van 30 miljard. Tegenstanders menen dan ook dat een basisinkomen onbetaalbaar is. Niet alleen vanwege dat gat, maar ook omdat mensen er minder (betaald) door zouden gaan werken, waardoor er minder inkomensbelasting binnen komt. Dat zijn echter allemaal aannames.

CREATIVITEIT

'Rekenexercities zijn niet precies uit te voeren bij zo'n enorme operatie', reageerde Ad Planken, voorzitter van de Vereniging Basisinkomen in het tijdschrift Genoeg. Volgens hem is het vooral een kwestie van politieke wil. 'We hebben miljarden gevonden om de banken overeind te houden. We geven multinationals enorme belastingvoordelen. Dan kunnen we onze creativiteit ook inzetten om een pot te maken voor het basisinkomen.'

Onvoorwaardelijk

De Vereniging Basisinkomen is in Nederland de bekendste organisatie die ijvert voor een basisinkomen. Zij bepleit een onvoorwaardelijk basisinkomen. Dit houdt in dat iedere Nederlandse volwassene een vast bedrag uitgekeerd krijgt, genoeg om (sober) van te leven, ongeacht woonsituatie, inkomen of bezit en zonder verplichting tot een tegenprestatie. Alle bestaande uitkeringen, toeslagen, aftrekposten en heffingskortingen worden afgeschaft.

basisinkomen.nl/wp/

Experimenten

Ook in de politiek groeit de belangstelling voor het basisinkomen. De PvdA, D66 en GroenLinks zijn voorstander van experimenten, net als een aantal gemeenten. Zo wordt in Wageningen gewerkt aan een proef waarbij ongeveer driehonderd langdurige bijstandsgerechtigden maandelijks zo'n 1100 euro krijgen. Alle andere gemeentelijke steun vervalt, maar er zijn ook geen beperkingen en verplichtingen meer. Ook Utrecht heeft vergevorderde plannen voor een experiment. MIES, Maatschappij voor Innovatie van Economie en Samenleving, wilde niet wachten op de politiek en startte met onsbasisinkomen.nl: een crowdfundingactie om een onvoorwaardelijk basisinkomen van 1000 euro per maand voor zoveel mogelijk mensen mogelijk te maken. De Groningse zzp-er Frans Kerver (53) is sinds juli de eerste Nederlander die zo'n basisinkomen krijgt en is daarmee het gezicht en de ambassadeur van het project. Binnenkort verstrekt MIES een tweede basisinkomen. Dit keer anoniem, door middel van loting aan één van de inmiddels meer dan duizend belangstellenden.

mieslab.nl

onsbasisinkomen.nl